

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

ABDULLAH AYDIN ÖZCAN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2021/56406
Karar Tarihi : 17/12/2024

Başkan : Basri BAĞCI
Üyeler : Engin YILDIRIM
Kenan YAŞAR
Ömer ÇINAR
Metin KIRATLI

Raportör : Şahap KAYMAK
Başvurucu : Abdullah Aydın ÖZCAN
Vekili : Av. Fatma Dilşad YELKEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari işlemde doğan zararın tazmini talebiyle belirli bir miktar gösterilerek açılan tam yargı davasında idarenin gerçek zararı belirlediği cevabının tebliğ edilmediğinden miktar artırımı talebinde bulunulamaması nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Marmara Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda öğretim üyesi olarak görev yapan başvurucu, Nörolojik Bilimler Enstitüsünde anestezi ve reanimasyon uzmanı olarak çalıştığı 29/6/2016-13/3/2018 tarihleri arasında döner sermaye ücreti olarak fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla 1.000 TL maddi tazminatın idareye başvuru tarihi olan 17/9/2020 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile davalı idareden tahsili talebiyle İstanbul 8. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) tam yargı davası açmıştır.

3. Mahkeme; tek hâkimli olarak yaptığı yargılama neticesinde davanın kabulüne, 1.000 TL maddi tazminatın 17/9/2020 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile başvurucuya ödenmesine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinde 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ve 11/10/1983 tarihli ve 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu'na tabi kadrolu akademik personel olarak görev yapan başvurucuya döner sermaye ücreti ödenmesi gerektiğini, idarece talep edilen dönem için başvurucuya ödeme yapılmadığı hususunda ihtilaf bulunmadığını belirtmiştir. Dosyaya sunulan belgelerden başvurucunun çalıştığı dönem için döner sermaye ücretinin 79.829,34 TL olduğunun belirlendiğini ifade etmiştir. Ancak taleple bağlılık ilkesi ve tazminat miktar artırımında bulunulmadığı gözetilerek 1.000 TL maddi tazminata hükmetmiştir.

4. Başvurucu, nihai hükmü 1/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 18/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Diğer taraftan başvurucu, aynı süreçte dava konusu tazminat miktarına esas alınan maaş bordroları ile hangi tarihte işten ayrıldığını ispatlayacak görevlendirme yazıları dosyada bulunmadığı için Mahkemece verilen kesin süre içerisinde miktar artırımında bulunamadığını belirtmiştir. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 16. maddesinin (4) numaralı fıkrasında nihai karar verilinceye kadar miktar artırımı talebinde bulunma hakkının Mahkemenin ara kararıyla on beş günlük kesin süre ile sınırlandırıldığını dile getirmiştir. Maaş bordrolarına göre tazminat miktarının net olarak belirlenebilmesi mümkün olmadığından bilirkişi incelemesi yapılmasını talep ettiğini, tazminat olarak 79.829,34 TL talep edebileceğini nihai karar ile öğrendiğini ifade etmiştir. Parasal sınır nedeniyle kesin olarak verilen karara yönelik kanun yoluna başvuru yapılamamasının hak arama özgürlüğünü daralttığını belirterek mahkeme kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

6. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesi istinaf başvurusunun incelenmeksizin reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; dava konusu uyuşmazlığın 1.000 TL maddi tazminat talebine ilişkin olduğunu, 2577 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca 2021 yılı için konusu altı bin Türk lirasını geçmeyen tam yargı davaları hakkında idare mahkemelerince kesin olarak karar verildiğini, uyuşmazlık konusu tutarın ise bu parasal sınırın altında kaldığını belirtmiştir.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; Mahkemenin nihai kararı ile talep edebileceği tazminat miktarını öğrendiğini, döner sermaye ücret alacağına yönelik bir hesaplama yapılmadığından ve maaş bordrosu vb. belgeler dosyada bulunmadığından Mahkemece verilen kesin süre içinde miktar artırımında bulunamadığını iddia etmiştir. Hükm edilen tazminat miktarı nedeniyle bir üst kanun yoluna başvuru hakkının kısıtlandığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir. Bakanlık görüş yazısında; ara kararı cevabının tebliğ edilmemesinin/idarece sunulan belgenin tebliğ edilmemiş olmasının başvurucağı dezavantajlı duruma düşürmediği belirtilmiştir. Belirli bir döneme ilişkin olan ve başvurucağı tarafından da hesaplanabilecek nitelikteki tazminat miktarının ilk başta talep edilmemesinin ya da dava sırasında miktar artırımı müessesesi kullanılarak talep miktarının artırılmamasının başvurucağı kendi hatasından kaynaklandığı ifade edilmiştir. Mahkeme tarafından başvurucağı miktar artırımına imkân kaynaklandığı dile getirilmiştir. Başvurucağı yargılamanın sonucunu etkileyebilecek usuli bir imkândan mahrum bırakılmasının söz konusu olmadığı vurgulanmış, başvurucağı dava dilekçesinde talep ettiği miktar kadar tazminat ödenmesine hükmedilmesinde öngörülemez bir durumun bulunmadığına işaret edilmiştir. Başvurucağı adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken görüşte değinilen Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının da

dikkate alınması gerektiğine değinilmiştir. Ayrıca konuyla ilgili Marmara Üniversitesi Rektörlüğünden temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurunun şikâyetine ilişkin olarak yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere sunulduğu açıklamasında bulunulmuştur. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun şikâyetinin özü, dava dilekçesinde yer alan tazminat miktarını artırma imkânı tanınmadan davanın dava dilekçesinde belirtilen değer üzerinden kabulüne karar verildiğine yönelik olduğundan başvuru mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa Mahkemesi, somut başvuruya benzer nitelikteki iddiaları *Kombassan Kağıt Matbaa Gıda ve Tekstil Sanayi ve Ticaret A.Ş.* (B. No: 2019/30300, 18/7/2024) kararında incelemiştir.

13. Anayasa Mahkemesi anılan kararında özetle Danıştayın temyiz aşamasında miktar artırımı talebinde bulunulamayacağına ilişkin yorumunun kanunî dayanağının mevcut olduğu konusunda tereddüt bulunmakla birlikte bu hususun ölçülülük unsuru yönünden tartışılmasının uygun olacağını, davadaki talep miktarının artırılmasının dava sürecindeki belirli bir aşama ile sınırlandırılmasının usul ekonomisi ile iyi adalet yönetimi ilkesinin sağlanarak kamu yararı amacının gerçekleştirilmesi şeklinde meşru bir amaca yönelik olduğunu belirtmiştir.

14. Bu bağlamda başvurunun artırım talebinin değerlendirilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kamu yararı amacının gerçekleştirilmesi bakımından elverişli ve gerekli olmadığının söylenemeyeceğini, somut olaydaki müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından asıl önem taşıyan ölçütün ise orantılılık olduğunu ve bu itibarla verilen kararlar başvuru aşırı ve orantısız bir külfet yüklenip yüklenmediğinin tespitinin gerektiğini değerlendirmiştir.

15. Kararda, başvurunun mahkeme kararının kendisine tebliği öncesinde iadesini talep ettiği gerçek meblağı bilmemesi nedeniyle dava dilekçesinde belirttiği miktarı artırma imkânına sahip olamadığı, bu nedenle başvurucuya yüklenebilecek bir kusurun bulunmadığı ifade edilmiş; mahkemenin miktar artırımı talebine esas alınabilecek bilgileri içeren ara kararı cevabını başvurucuya tebliğ etmeden davayı karara bağlayarak bu durumun oluşmasına sebebiyet verdiği vurgulanmıştır.

16. Anayasa Mahkemesi, başvuru aşamasında dava değerini artırma imkânı verilmeden taleple bağlılık ilkesi gereği davanın kabulüne karar verilmesi üzerine yapılan temyiz başvurusunun dava değerini artırım talebinin ilk derece mahkemesince karar verilmeye kadar yapılabileceği gerekçesiyle reddedilmesinin başvuru aşamasında şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği ve bu durumun başvurunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahaleyi ölçsüz kıldığını belirterek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

17. Somut başvuruda da anılan karardan ayrılmayı gerektirir bir husus bulunmamaktadır. Bu nedenle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

18. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile 79.829,34 TL maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (*Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

20. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurusunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 8. İdare Mahkemesine (E.2020/1888, K.2021/1626) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvuruca ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurusunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/12/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.